

עם ה"מאק"י" (1)

א. הפעולה הראשונה

לאחר שגילגלתי עם "המתולתל" על כל המטרות הבאות בחשבון בתחנה, גמרתי בלבי כי, הטובות שבהן תהיינה שני גשרי-סיבוב גדולים, המסתובבים על ציר ומשתמשים בהם להוצאת הקטרים ממוסכיהם.

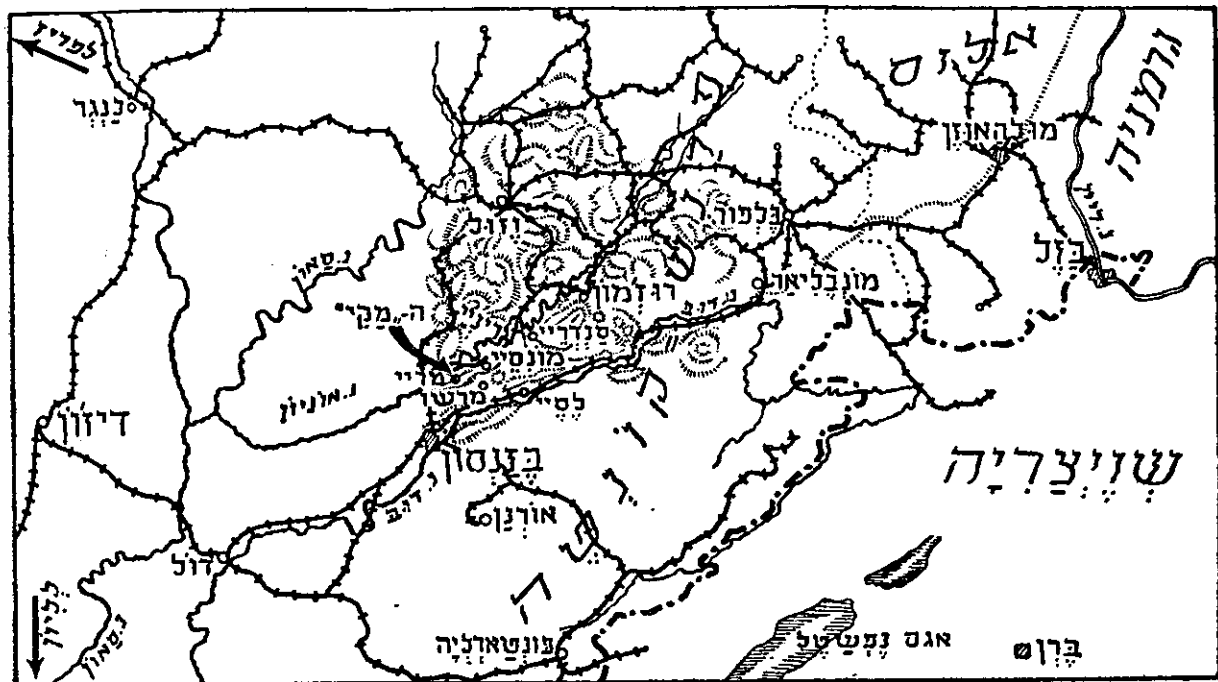
בחרתי בגשרי-הסיבוב מכמה טעמים. "המתולתל" ומוריס, שניהם הכירו יפה-יפה חלק זה בתחנה, ולדעתם אפשר היה לבצע את המלאכה. ל"מתולתל" היה ידי, בעל בית-קפה מעבר לכותל שבין הרחוב וגשרי-הסיבוב, שבנו שימש אחד מעובדי התחנה. הבן יכול היה למסור להם פרטים על מקומות-המצאם, עד לרגע האחרון, של המשמרות הגרמניים. וגשרי-הסיבוב עצמם מטרה נכבדה היו. אילו הוצאו מכלל פעולה, היו מוציאים מכלל פעולה כשבעים קטרים גדולים, — החיוניים לגרמנים — אשר היו נכלאים במוסכיהם. בתורת התחלה בוחר הייתי לערוך התקפה יותר גדולה, אך שעתה היתה דוחקת ואנשי מעטים. לא יכולתי לשהות בוויאה אלא עוד יום אחד בלבד. אחרי כן אנוס הייתי לפרוש משם, יחד עם בולאייה, כדי להיפגש עם אלברט ופול, כפי שגמרנו בינינו, בטירה אשר בלא-שביאוט.

אותו ערב שלחתי, איפוא, את "המתולתל" לחקור את המצב. הוא יצא דחוף ובהול רכוב על אופני-אשה מבריקים בחידוש, ש"מצאם" בבואנסון. בעמדו לרדת העירה, לא שינה את תלבשתו, ורק הטיל מצנפת מגועלת מעל לתלתליו המקורזלים לשם הסוואה, כביכול. מוריס הוצרך להיספח אליו בבוקר, כדי לרגל את המקום ריגול אחרון. אחרי כן צריכים היו לחזור אחרי הצהרים ולמסור לי דין-וחשבון. הם נשבעו, כי הצלת יצליחו לבחון את גשרי-הסיבוב מקרוב. נצתכתי לתיאור ממש, לשרטוטים, למדידה בסנטימטרים של כל אחד מהצירים המרכזיים הגדולים. גשרי-סיבוב יסוד כל פעולתו היותו מאוזן. יש בו, מתחת לו, ציר מרכזי, וכן שני גלגלים בקצוותיו, אחד-אחד בשני קצוות הפלאטפורמה. כשמסיעים קטר ומעלים אותו על גשרי-הסיבוב, הוא מתאזן על-גבי הציר, ושני הגלגלים אינם משיקים במסלול הפלדה שמ-תחת להם. מטען-פיצוץ אחד ל"ציר" דיו, איפוא, להשבית את הגשר כולו, ואילו תיקוניו יהיו קשים וממושכים ביותר.

מהרהר הייתי בלבי, שמא ישובו "המתולתל" ומוריס ויאמרו כי אי-אפשר לבצע את המלאכה. דבר כזה לא היה מן הנמנעות. אך היתה לי הרגשה, כי אלה הם צעירים דעתנים. למחרת היום, בשתיים אחרי-הצהרים חזרו. צל-של-חשש העיב פניו של מוריס. אך "המתולתל" ביטל חישי-קל את כל הנימוקים שכנגד. במוסכים היו 56 קטרים גדולים, ולעת-ערב עתיד היה מספרם להתרבות. ומה בכך אם היו שומרים גרמניים במוסכים? הרי זה דרכם של הללו, שלא להוציא חוטמם החוצה, הלא כן? אמש לא ראום יוצאים אפילו פעם אחת. ובסך-הכל מצויים שם שלשה או לכל היותר חמשה אנשים, אם יקרה והשנים שבמורד המסילה יבואו לגלגל שיחה עם חבריהם. "שומרי המסילה" הצרפתיים לא יעיזו להתערב. הם יעמידו את "בעלי-החוד" עם ה"קלרינט" (כנוי לתת-מקלע) לשמור על השער המוליך אל הסימטה, ופיליפ, אף הוא בכלי מעין זה, יעמוד הרחק יותר בסימטה, ויתן אות-אזהרה, אם יתקרב פטרול. אח הצירים החשובים מכל תיאור באופן מפורט למדי. היה לי רושם, כי הוא משקר כשהודיע בהחלטיות שראם מקרוב (ולא זו בלבד, אלא ש"במו ידי ממש נגע ביצורים טנופים ומטוגפים אלה"). אך הוא דקדק לתארם על ממדיהם המדויקים, שכבר גשתכחו מלבי. על כרחך נכנעת לו, ל"מתולתל" זה.

אותו זמן הספקתי כבר לבדוק ולבחון את כל אשר הצילו ממחסן-הציוד שלהם ונמלאתי התפעלות וגאווה כשנוכחתי שהכל כשר לפעולה, — תהלה אלמת לאותה תעשית-הזיון הבריטית, שכל-כך שנאתיה בימי שלום. חישבתי ומצאתי, כי מתוך כך יהיו לנו כחמשים מטעני-„תקן“, בני ליטרא וחצי כל אחד, — והיא כמות מספקת להרבעה הגונה במסילות-הברזל שבאיפרכיה זו, עד שתהא אפשרות להשיג כמות נוספת של חמרי-הנפץ.

בשבתי קורס בין האורנים, כש„המתולתל“ הנרגש מנשף על צוארי, התקנתי את שני המטענים הגדולים. התקנתיים למשעי כדרך שמצוים הננו להתקינם באסכולות-האימון, כשכל מטען הוא לבנה ארוכה ומושלמת של הנ”מ, עם שני פצצים גאים לבנים שתקעתי פנימה, ועם פתילה, כשתי אמות ארכה, משתרבת מקצהו כזנב. והרי לכם בעיה. באנגליה היינו תמיד מעטפים את מטענינו בחומר העומד לפני המים, שהיינו חותמים אותו יפה-יפה בתמיסה של גומי ובאיספלגית דביקה. כאן, בשדה-המעשה, לא הייתה לנו כל איספלגית דביקה ולא היו לנו חמרים בלתי-חדירים וכל תמיסה של גומי. גזרתי איפוא לגזרים תרמיל-צבאי צרפתי ישן עשוי לבה, הטלתי על „בעלי-החוד“ לצבעו בדיו ותפרתי את המטענים לתוך שני שקיקים קטנים ומוצקים.

איזור פעולות „המאק“ של קפיטן מילאר

הם התקינו עצמם להליכה הממושכת על-פני הגבעה, והלאה מעבר למבצר מימי וובאן² „לא דם בלאוש“ („הגברת הלבנה“) שבפסגתה, ואחרי-כן — למטה, דרך עברו השני של יער שאייו עד שיגיעו לפרברי בואנסון. לבואנסון יגיעו לפני שעת העוצר ואת כלי-נשקם ומטעניהם ישאו בשני תרמילים דרך הסימטאות הצדדיות והאפלות. בבוא שעת-העוצר תמצאם כבר חבויים אצל ידידו של „המתולתל“, בעל בית-הקפה. מן החלונות העליונים של בית-הקפה יוכלו לראות את הנעשה בתחנה. את ההתקפה הוצרכו לערוך בשתיים אחרי חצות. „בעל-החוד“ ופיליפ מירקו מירוק אחרון את ה„סטנים“³ שלהם, פירקום לשלשה חלקים, וארום. יחד עם מחסניותיהם, כלי אחד לתרמיל. „המתולתל“ ומוריס התקינו ברוב זהירות את מטעניהם

² מצביא ומרשל צרפתי, גדול המהנדסים הצבאיים של המאה הי”ז והי”ח, הן כבוגה מבצרים והן כבובשם. — המערכת.

³ תת-מקלע „סטן“, טיפוס בריטי שטופח בשנות המלחמה האחרונה. — המערכת.

הכבדים מעל ל"סטגים" בתרמיליהם. הם אכלו בעמידה ארוחה קלה, לחם וגבינה, אכול והסתכל בהתרגשות איש בפני רעהו ובפנינו.

בולאייה ואנכי ליונינו עד השדות.

"ובכן זיכרו, — אמרתי — את המטענים הניחו כיאות, בתוך סבכת-הפלדה וסמוך לציר עצמו. הדחיקו את המטען אל פני הציר, הציתו את הפתילה, והיזהרו שלא תמשכו בשעת ההדלקה. ברגע שתידלק לכו לכם אל השער כל אחד לחוד. אל תרוצו. לכו. כשתגיעו לשער, רוצו במורד הסימטה. וכשתראו את שלהבת ההתפוצצות מאירה את הרקיע הסתתרו מאחורי מחסה. המטענים האלה גדולים הם, ורסיסי-מתכת רבים יעופו."

"כן, אמיל. תודה, אמיל. להתראות."

הבטתי אחרי הארבעה, החוצים את השדה והולכים באלכסון, אל היער, הגולש במורד הרכס לעבר פנינו. בולאייה הניח ידו על זרועי.

"ובכן, אמיל" — אמר — "הלילה פותחים אנו בפרשה".

כשחזרנו אל סוכתנו, שאל בולאייה: "הנשמע את קול ההתפוצצות, אמיל?"
"כן, יש לשער שנשמע, אף-על-פי שהגבעה מפסיקה בינינו וביניהם."

* * *

הם שבו ב-6.30. בגשם. שערם הרטוב ירד על מצחותיהם, עור סוליותיהם נוגע ביב-לות ושרירי-רגליהם נהגו כדרך השיכורים-כמעט, כפי שרואים אצל אנשים בלתי-מתושלים, שהגיעו לאפיסת כוחותיהם. כל זה לא הדאיבני. רק שלשה מהם חזרו.

"היכן הוא, המתולתל?" — שאלתי.

"אה, עזבנוהו, כשעברנו ביער, בביקתת חוטב-העצים, ליד הבאר. רגליו וסוליותיו היו בכל רע, עד שלא יכול להוסיף ללכת."

"כמה אנשים נמצאים שם בביקתה?" — שאל בולאייה.

"אה, לא רבים. האב והאם והבן ואשתו ושלשה, או ארבעה, ילדים."

"ילדים! אך, המתולתל הרי דרכו לקשקש."

"ודאי שיקשקש."

"בשם האלהים, מדוע עזבתם אותו שם?"

"איך יכלנו לעצור בעדו?" — שאל מוריס — "ואשר לדיבורים. כשבאתי אתמול בבוקר לבזאנסון, קבלתני אשתי בקריאה: מוריס מחמד, זה מסוכן יותר מדי. אני אוסרת עליך את הדבר. חשוב על הילד שלא נולד עדיין, — מה את אוסרת עלי? — שאלתי. אל תנסה להכחיש זאת, אידיוט. הרי כל העיר יודעת, שאתה, המתולתל, עומדים לפוצץ הלילה את הגשרים, שמצוי עמכם קצין אנגלי, המארגן את התקפותיכם. — מה?" — הרי כחצי הנוער של בזאנסון היו עומדים אמש בתור בבית-המרזח כדי לקנות משקה ל"מתולתל".

"וזה היה נכון בהחלט" — הוסיף מוריס בחיוך (שכן לא נראה כלל כמי שפרסומת זאת שנואה עליו). יש ל"מתולתל" רק חסרון אחד. הוא פטפטן. לשוא תנסה לבלום את פיו. ואשר לנשים או משקה, פשוט אין זה מושך את לבו-כלל, אך הפטפוט סופו שימיט עליו אסון".
"דבר זה יש לשנות. ועתה לענין גשרי-הסיבוב. מדוע כה אחרה ההתפוצצות השניה אחרי הראשונה?"

"ובכן" — אמר מוריס, רהוי מעט — "עכשיו מבינים אנו, כי תכניתך היתה הטובה ביותר, הינו שארד אני לשוחה אחת, והמתולתל לשניה, ונצית את הפתילות בעת-זעזועה אחת, אך מעצמך תבין, כי אין דומה הסכמה לפני המעשה, או אחריו, לתכנית הטובה ביותר, לעשיית המלאכה עצמה. מחכים היינו בבית-הקפה. הפעמון צלצל, חצות. ז'וז'ו, בנו של בעל בית-הקפה נכנס ואמר, שהכל נראה בסדר. התחנה נראתה במידת-מה כמקום שרוחות מתהלכות כים בו, אתה מבין, מלאה צללים ארכניים. לפתע, החלטנו שני דברים: כי לחכות עד שתים זה יותר מדי, וכי המתולתל ואני נשים את המטענים יחד. גדליק את הראשון ואחרי-כן גלך ונעשה מלאכתנו בשני. וכך עשינו. ועוד דבר. פיליפ רצה להיכנס לתחנה פנימה, במקום

לחכות בחוץ, בסימטה. ובכן הנחנו לו להכנס. הבחור המסכן עלול היה להרגיש עצמו ברע, שם, בסימטה.

„לא מלאכה קלה היתה זאת, לתקוע את המטען אל מאחורי סבכת-הפלדה. המתולתל החזיק במטען, ואני הדלקתי. אחרי-כן עברנו לגשר השני. פיליפ עמד והמתין קצת ליד הגשר הראשון, כדי שלא יגע בו איש.
„אלהים אדירים!“

„כן, כן. והלא מסביב היו פועלים רבים למדי. וגם כמה, שלוקים“). אך הם לא נתנו דעתם עלינו. ישבו בצריף ושיחקו בקלפים. כרכנו מטפחות לבנות על שרוולינו, כדי שיחשבונו ל,שומרי-מסילה. ובכן, לא יכלנו לרוץ מן הגשר הראשון לשני: רבים מדי היו האנשים מסביב. עברנו יחד אל הגשר השני, ולא הספקנו לשרבב את המטען השני במקום הנכון והמטען הראשון התפוצץ. איזה רעש, אלי שבשמים! נדמה היה, שחמש דקות נמשך מטר המתכת שנפל ארצה. שכבנו, כשגשר-הסיבוב מחפה עלינו מעל, — וכשנפסק המטר, הנחנו את המטען והדלקתי את הפתילה. כאן עשה, המתולתל את משגהו הגדול. ברנש זה, באמת, אינו מסוגל לשמור לשונו. פיליפ! — צווח לכל ארכה של התחנה — אתה בסדר? כאילו אין חצי מניינם של פועלי-הרכבת שבתחנה מכירים את פיליפ הצעיר. אחרי כן קרא אל כל אשר בתחנה: הסתתרו! מיד תבוא השניה, נוראה עוד יותר. אותה שעה בדיוק נשמעו צפירות-האזעקה, לפי שסבורים היו כי התקפת-אוויר היא. אי-אפשר היה לראות נפש חיה, אף לא, שלוק. הם כיבו את האורות. נשאנו רגלינו ורצנו אל השער, לקחנו את, בעל-החוד' והשתטחנו בסימטה כשבאה ההתפוצצות השניה.

„הרעש שהקימה היה חזק משל הראשונה?“ — „כן, הרבה יותר.“

„ההנחתם את שני המטענים באותו אופן עצמו?“ — „כן, בדיוק באותו אופן עצמו.“

„הסבור אתה, כי ההתקפה עלתה יפה?“ — „כן.“

„כאן לחצנו ידים איש לרעהו, ולפתע נוכחנו לדעת, כי אין כלום, ממש אין כלום, לפת-שחרית. בולאייה, שמרוב שמחה שההתקפה הצליחה יצא מן הכלים, היה נרגז עד כדי דכדוך-נפש על שאינו יכול להאכיל את אנשיו.“

* * *

כשהובא לבסוף המזון שוחחנו, בולאייה ואנכי, עם ג'ורג' על התכנית לארגון המאקי של ויאה על בסיס שיהא בו יותר קבע, והבחורים ישבו וסעדו „פת-שחרית נוסת-אנגליה“. שלשה ה„מאקי סארים“ אכלו כזאבים, ביחוד „בעל-החוד“, שנצרך למזון מרובה. עוד הם אוכלים ו„המתולתל“ נכנס מקרטע, ובידו ידיעה על תוצאות ההתקפה.

ששים ושלושה קטרים נלכדו במלכודת. גשר-סיבוב אחד הורם, ממש, באויר; צירו גתרסק לרסיסים. האחר, זה שהותקף שני, ניזוק בעיקר נזק כללי, אך את צירו אפשר היה לתקן. לדעת המהנדסים הגרמניים אפשר יהיה במשך ימים אחדים להתקינו לפעולה על-ידי מנוף-שליד. ואילו את הראשון אי-אפשר יהיה להזיז, עד אם ייצקו ויביאו ציר חדש. דובר זה יימשך, בודאי, כמה שבועות, ואולי כמה חדשים.

בספר „המתולתל“ את כל הדברים האלה, היו כל העינים מוסבות אלי.

„המטענים לא היו חזקים כל צרכם“ — אמר „המתולתל“.

הפכתי והפכתי בדברים האלה. היה ברור לי למדי, כי מטען אחד, הראשון, הונח כיאות; וכי השני הונח ביתר רישול, משום שצמד הבחורים הופרעו עלידי ההתפוצצות הראשונה והמהומה שהקימה. אך אילו אמרתי זאת בפהרסיה, זייתי רק מטיל סערה של פולמוס ומקפת קצת מן האמון שנתנו בי והחיבה שרחשו אלי. מוטב לנצל את האשמה שהטיל „המתולתל“ לתועלת. לפיכך עניתי בפנים רציניות ביותר:

„באמת צר לי מאד. רצוני לברך את כולכם ולהודות לכם על הישג נאה ועל מעשה אמיץ.“

(⁴) כנוי-לזול לגרמנים.

בשתיקה של תמהון נתקבלו דברי. משתדלים היו להבין, מה נתרשש כאן: וכי באמת נוטל הנכרי את האחריות עליו? בטוחים היו, כי יזכו לויכוח הגון.

„מטענים אלה נראו קטנים משהו“ — אמר „בעל-החוד“, רק כדי להיווכח כי לא טעה. „כן, אפשר שהיו כך — השיבותי מיד — תמיד עלול אדם לשגות. חמרי-נפץ יצורים מוזרים הם.“

„ובבקשה מכם, חידלונא להתפלפל — אמר בולאייה — כיון שהמהלומה בגשרי-הסיבוב לא תשכח ימים רבים. עכשיו צריכים אני ואמיל לעזבכם, אבל בקרוב נחזור, ואז מעשים של ממש, פעולות צבאיות, יוכיחו לו לבוש, כי סכנה רצינית אורבת להם מיער שאיניו. אנו נוציא למאקי של ויאה מוניטין, לעולם ועד.“

„אך אל-נא נוציא להם מוניטין כבר עכשיו, מתולתל. גועל-נפש הוא לי פטפוטך בבזאנסון. האינך מבין, כי פיך המקרקר סיכן את כל ה„מאקי“ שלנו וביחוד את אמיל ידידנו? אתה משוטט לך בעיר ומספר לכל ברנש בווי ממכריך מה שאתה וחברייך נצטויתם לעשות, ורע מזה, מכריז אתה, שפקודות אלה פקד עליכם קצין מ„שירות-אינטליגנס“ הבריטי. האינך מבין, שאם יגונב לו לבוש הסוד, כי יש קצין בריטי ביער, יכתר את היער, ואפילו יצטרך לשם כך לשלש אלפים חייל, יפרקהו פרקים-פרקים, ענף אחרי ענף, עד שיתפוס את כולנו, לרבות אמיל?!“

עוף ממולח היה „המתולתל“ מכדי שילכדוהו בדיבורים בעלמא. „מי אמר שספרתי משהו בבזאנסון? — הפטיר דרך בליל זה של ביצה, לחם, חמאה וקפה שהיה ממלא את פיו. עיניו האפורות קשות-המבט סקרו את הנוכחים סביב-סביב.“

„חוף מזה — הוסיף, המתולתל, בראותו, כי אין איש משיב על קריאת-התגרות שלו — הלא ודאי שכל משימתנו היא להיות חזקים כל-כך, ששוב לא יוכלו ה„שלוהים“ להגיע עדינו.“

„די! — קרא בולאייה — מתולתל, בלום פיך. עשיתם מלאכה גאה, אך אינכם יודעים דבר ותציייתו לפקודות. איני אומר אלא שמעתה צריכות פעולות ה„מאקי“ שלי ללבוש אופי צבאי בהחלט. בשבילך, מתולתל, יש לי שתי פקודות-יום. האחת היא, כי הנך עולה בזה לדרגת סרגנט! בזכות הפעולה המוצלחת בגשרי-הסיבוב. השניה, כי רשאי אתה לכנות את הגרמנים בשם „בוש“, „שלוק“, „פריץ“, „שטולי“, „גולגולת-מרובעת“, או כל שם שתרצה, מלבד השם „שלוהים“ שהזכרת זה עתה.“

„רצוני להוסיף משהו“ — אמרתי, „איני ב„שירות-אינטליגנס“. שתיקה מוחלטת של אי-אמון הקבילה את פני. אחר-כך החלו חיוכים ערמומיים להתפשט על פניהם, כיון ש„שי-רות-אינטליגנס“, שבקיצור היו מכנים אותו „שי-אי“, היה לאגדה שפשטה בכל צרפת. „הריני איש צבא רגיל“ — הוספתי בתוקף. אך חיוכיהם כאילו אמרו: „שועל ערמומי שכמותך, הרי אותנו לא תרמה“. היה בזה כמעט כדי לשגע.

גם מוריס. הועלה בדרגה. נפרדנו מהם ויצאנו לדרך.

* * *

„מהרהר הייתי בכך — אמר לי בולאייה, כשהיינו בדרך — כי מאחורי הסירה ב„לא-שביאוס“ היה לנו, לפטרון⁶ ולי, מקום-סיתרה קטן. היו שם שני אוהלים. נביא את האוהלים ונקים שם נקודת-פיקוד, מופרשת במקצת מן ה„מאקי“ עצמו. יודע אני כיצד להסתדר באוהל על הצד היותר גות, כיון שימים רבים למדי חייתי חיי צבא במארוק, כדי להתמחות בעסק הזה. הדרך הטובה ביותר היא לחפור שוחה עמוקה מתחת לאוהל, באופן שתהא יורד לתוכו במדרגות. שאז יש באפשרותך לעמוד מוגן בפני הרוח, ויהיה לך חם בתכלית“. זמן-מה הוסיף לגלגל בנושא זה, אך מאחר שהיו לי, כלרוב בני-אדם, דעות ברורות ומסויימות משלי בענין האוהלים (שלא עלו בד בבד עם שלו) כמעט לא נתתי דעתי לדבריו.

⁶ כינוי למרוקנים, ממלחמות צפון-אפריקה — גם לאלה המשרתים בצבא הצרפתי. כאן — מופנה לגרמנים. — המערכת.

⁶ כינויו של הקולונל. מפקד „פחות-הפנים הצרפתיים“ של אותו חבל, המופיע בספר.

"לא היה זה מזיק כלל אילו היה לנו איש, שידאג לסיפוק צרכינו, הלא כן". אמרתי בזכרי את האופנים המזוהמים.
"כן, מישהו שיהא פיקח, הגון ושתקן".
"מידה אחרונה זו יקרת המציאות היא".
"מסכים".

השארנו את אופנינו, כבפעם הקודמת, מאחורי ביתו של ראש העיירה בשאמפו. רצית לשאת עמי את תרמילי ו"מלתחת-הדיפלומאטים" שלי, אך בולאייה לא הניחני.
"מה אתה חושש? — שאל — איש בכפר הזה, או בכל כפר אחר, לא יגנוב מאתנו אפילו סיכה. הרבה יושר יש בחלק הזה של צרפת".
ובכן, הנחנו את מטלטלינו בנתיבה הכפרית, ליד האופנים היקרים מפו, שנשארו בלתי-נעולים. לימים נעשיתי אדיש למדי לגבי ענינים כגון אלה, אך בימים ההם היה עדיין זכרה של לוגדון, על ערב-רב פרישיה, הזרים ובני-הבית, שמור בלבי יפה-יפה.

* * *

"רואה אתה כל זה, ברגיה הגדול עשה זאת" — אמר ז'אן (ראש ה"מאקי" של שאמפו) ברוח-בילב כשהללנוהו בשנוי לטובה, שחל במראה המקום. "שד מאין כמוהו הוא להנהגת סדרים".

ברגיה, אותו אדם קדור, גבה קומה, שפגשתיו בעזבי בפעם הקודמת את שאמפו היה ממולל ברגליו והרכין ראשו בעניות לשמע דברי השבח. היה זה אדם בעל כוח-אדירים, אורח שומר-חוק, צבע-שליבתים בחייו האזרחיים במונטבוזון, ממרחק-מה לעבר צפון, בדפרטמנט סאונה העילית. שמעתי עליו מפי מוריס, בעודי בוייאה. מוריס הכירו יפה, לפי שמשלוח-יד אחד היה לשניהם.

מוריס סיפר לי מעשים על כוחו של ברגיה ועדינות-גפשו. ברגיה בא לתנועת-ההתנגדות בעיקר מחמת קשיים בחיי המשפחה שלו. הוא ואשתו ביקשו להיפרד, אך נוכחו לדעת שלפי החומרות שהתקינה ממשלת פטן, "למען קדושת הנשואין", הדבר הוא בגדר הנמנע. כיון שברח מביתו מפני לשונה השנונה של אשתו, שם ברגיה את פגיו דרומה, כדי להצטרף אל ה"מאקי", לפי שתנועת ההתנגדות שבסאונה-העילית הלכה בדרכים יותר "נוסח-כנופיות" מזו שבדפרטמנט הסמוך שלנו, מחוץ הדוב; וברגיה אדם הגון ביותר היה.

הדרכתני את ז'אן ואנשיו בשימוש בח"נ, אך לא זכיתי לעירות כבוייאה. אפשר שגרמתי לכך אני עצמי, בשל התיעוב שעורר בי אגן-הבוץ שבו התגוררו, לעומת עצי-האורנים, שריח קל של נוזל-מחטא נודף מהם, אשר לקבוצת המאקי האחרת. מכל-מקום האנשים שבכאן ניראו לי כבדי-מחשבה יותר. כאן לא היה לך איש כ"מתולתל", הגטפל אליך בסקרנות כדי לסחוט מפיך ידיעות. את ז'אן הערצתי כאדם — הוא היה אחד ממנהיגי החזית-העממית בבזאנסון, והירבה לפעול להקמתה של תנועת ההתנגדות הראשונה שם ולעידוד הנוער — אבל חשתי, כי הוא חושדני במקצת. גם בולאייה חש כמוני, דבר זה יכלתי לראות, לפי שז'אן הוא מאותם המנהיגים שצריך להמריצם למעשים. כמוני, אך בלי אומר ודברים, העדיף בולאייה את עיסרוחם של הצעירים. אמנם, תמיד הכחיש זאת והיה טוען, כי הקשישים והיציבים יותר ערכם רב יותר, ביתוד אלה שקנו נסיון צבאי. בכך היתה באה לידי גילוי שמרנותו, זו השמרנות הצרפתית המיוחדת.

כיון שבעת ההיא לא הייתי מעשן, הפיל עלי ענין הטבק אימה ופחד. בתנאי הכיבוש, כשמנת הטבק שהיקצו הגרמנים היתה זעומה עד לאבסורה, נהפך כל צרפתי כמעט למשוגע-לטבק. גם גברים בריטיים היו מגיעים ממש לידי כך, אילו לקו גם הם במחסור כזה. דבר זה ידעתי. אך כל פעם שבאתי אצל ה"מאקי" ושמעתי מפיו את המלים הפאטליות "חנות של טבק", אחס הייתי להבליג על צינה שהיתה יורדת וחוצצת ביני ובין בעל הדברים וחבריו. "רבים אנשי מאקי, האובדים בשדידת חנויות של טבק, מן האובדים בהתנגשות עם האויב". איני יודע כמה פעמים שמעתי מלים אלה מפיו של בולאייה. כי עם כל אהבת

ההרפתקאות שהיתה בו מטבע ברייתו, היה ממוקירי החוק הגדולים, ולעתים קרובות מזכיר היה לאנשיו: "הגנו הצבא הצרפתי בצרפת, ויש לנו הזכות לצרכי-החיים האזרחיים. טבק נחשב לצורך-הכרחי בחיי איש-צבא, ולפיכך יש לנו חוקה לגביו. אך חלילה לכם לשכות, כי אחרי המלחמה יהיה עלינו ליתן את הדין על מעשינו בזמן המלחמה. עלינו להשתדל להצטמצם במטרות צבאיות בלבד. כל חנות-של-טבק — היא סעיף-של-חובה במאוננו". כשראיתיו מטפל בענינים כאלה נוכחתי, עד מה בר-מזל אני שנודמנתי עם אדם כזה.

* * *

מסורבלים מעט אחרי הסעודה ירדנו לאטנו לשאמפו לקחת את אופנינו. לא ירט לנו הדרך הלוחט הארוך, אל לא-שבייאוט. כשנכנסנו לכפר, רץ לקראתנו נער. "מוטב שתמהרו ותסתלקו מכאן, רבותי" — אמר — "זה עתה אסרו את הבריגאדייה" (שאפיואי).

"מי אסר?" — שאל בולאייה.

"הגסטאפו, כמובן. הם באו במכונית גדולה אל תחנת הג'נדרמריה במאָרשו כדי לקחתו, ואחד הג'נדרמים, שוטה ארוך, אמר להם בתום-לבו, כי הלה ירד לבזאנסון. ובכן, נסעו להם הבושים במכוניתם, לאט-לאט, במורד הכביש לבזאנסון, והעלוהו על המכונית כשנפגשו בו. הם לקחוהו אל 'לא-ביוט' לשם חקירה."

"מתי קרה הדבר?" — קרא בולאייה בחטיפה.

"לפני שעה. רק לפני חמש דקות בא אחד הג'נדרמים אל ראש העיירה כאן להזהירו. קפיטן שאַנטקלר טלפן למאָרשו מתחנת-הג'נדרמריה בבזאנסון להזהירם על כך. מוטב שתזהרו. עכשיו יכולים לבוא לחפש את ה"מאקי".

"הוא צודק" — אמר בולאייה — "אם ידוע להם על פעולת שאיפואי, הרי שידוע להם על ה"מאקי". ארוך שכמותו, תמיד אמרתי, כי הוא מדבר יותר מדי, שאפיואי זה. הערכו חיפוש בביתו?" — שאל את הנער.

"לא, לא ערכו."

"יפה."

הוא שלח את הנער להודיע ל"מאקי", שתהא עינם פקוחה ויעמידו זקיפים יומם ולילה, ושלח פתק לז'אן, שיוזהיר מיד את ג'ורג' מול על מה שקרה ויודיע ל"גרו-קלוד", מנהל בית-הספר ברוג'מונטו, שעליו לקחת עכשיו לידי את תחום-פיקודו הקודם של שאפיואי. "אם לא חיפשו בביתו של שאפיואי, הרי כספך יצא ודאי בשלום", — אמר לי, — "מאדאם שאפיואי כבר החביאה אותו בינתיים יפה-יפה. מוטב לנו שנסתלק בעוד מועד, שמא יצליחו לפתוח את פיו של שאפיואי ויבואו לבקש אחרי, מאקי זה, או אחר."

"וה"מאקי יהיו בסדר?"

"בסדר? זוהי גוזמא. אך עליהם להיות תמיד מוכנים למקרים כאלה. עליהם להיות מסוגלים לדאוג לעצמם. בכל "מאקי יש אנשים ששבילי היערות הללו נהירים להם יותר משבילי כפריהם. מלבד זאת, מסופקני אם שאפיואי יפצה פה. אגוז קשה הוא. ועוד: תושבני, כי הבושי עודו נוהג מקצת דרך-ארץ לגבי כל מדים שהם. אפשר שלא יעזו בכלל לפגוע בג'נדרמים, והרי שאפיואי הוא דמות מקובלת ביניהם. אפשר שלא ילחצו עליו יותר מדי".

בנעימה זו של אופטימיות שלילית יצאנו לדרך.

"מה, בדיוק, היה מעמדו של שאפיואי?" — שאלתי את בולאייה.

"הוא היה האחראי לגזרה זו הכוללת את שני ה"מאקי והמחסן של גרו-קלוד, וכן מחסן נשק אחר ליד מאָרשו."

"ואני חשבתי, כי אתה הוא האחראי לכל זה."

"הגני, באמת, האחראי, אך שאפיואי היה נתון לפיקודי. מעמדי האמתי הוא מושלה

(סמל-ג'נדרמים. — המערכת.

הצבאי של בזאנסון, ומאקיי אלה כלולים בתחום פיקודי. אבל כידוע לך, חדש אני פה. עד הזמן האחרון עבדתי בגזרה אחרת, ושאיפואי היה המפקד הראשי פה. העובדה שנתפס מסכנת את שני המאקיי כאחד.

”תמהני, מדוע באו לקחתו“.

”אולי משום שכל כך הירבה לדבר ולהתפאר. אוי — קצין בולאייה — הייתי בועט בעיטה הגונה באחורי אני. איזה חמור הייתי. הנה שערנא בנפשך כי לפני כמה ימים אמרתי, ששאיפואי הוא יוצא מן הכלל שקבעתי לגבי ג'נדרמים. אך מה אני סח. הוא, באמת, היה יוצא מן הכלל. הוא היה לוחם אמיץ ופעל כגבר למען תנועת ההתנגדות“.

”האינך סבור, כי מישוהו הלשין עליו?“

”כן, יתכן מאד, שהלשינו עליו. אך בנקל יכלו לתת דעתם על הליכותיו. הוא היה גאה בכך שממנהיגי ההתנגדות הוא. אין בו מידה מספקת של פיקחות. הצרה היא, שכל פעם שנערכים מאסרים, אינך שומע אלא על מאסר אחד בלבד. אפשר ששאיפואי הוא רק חוליה בשרשרת ארוכה. והרי יתכן מאד שהם מחפשים את כולנו. ורק מקוה אני, שאין אורבים לנו בגשר לסיי ובמנהרה בשאמפליב“.

בולאייה הרית ריח של פורענות המנסר באויר ואנכי נעשיתי עצבני מחמת הזהירות היתרה שנהג בה לכל אורך הדרך. רוב הדרך דרש ממני שאנוע במרחק מה מאחוריו, וכל פעם שהוציא מכיסו את מטפחתו (האות שהוסכם בינינו כסימן של סכנה) היתה צמרמורת אוחזת את חושי-שדרתי. אך היה זה רק כדי למחות את מצחו. רכבנו מהר מהרגיל. שנינו היינו שטופי זיעה כשעברנו את המנהרה האפלה בשאמפליב, אך רווחה רבה גתרווחה לשנינו כשיצאנו בשלום מאותו מקום קודר.

את מעט הפרסאות האחרונות שלפני הטירה עברנו זינוקים-זינוקים, כסיירי חיל-הרגלים המתקרבים, דרך-שיטה, אל עמדה אויבת. חששנותו של בולאייה הפתיעני, כי אני עצמי לא חשתי אלא זאת: שהנני עייף ולוהט מחום. היה בדעתי לבקש אמבט כשנגיע אל הטירה, ושמחתי כי יש עמי כותונת נקיה בתרמילי. חשבתי כי בולאייה הוא עצבני רק מפני הרהורים שצצו במוחו בשל מאסרו של שאיפואי.

אך כשקרבונו אל הטירה, ידענו מיד, כי משהו אינו כשורה. הבנין הגדול — שמראהו כמראה ”ביקתת-הרים“ שויצית מוגדלת, ולפניו משתרע מגרש-טניס עזוב, — נראה כאילו אין בו נפש חיה. כל התריסים היו מוגפים, מפי הארובות לא תימר עשן. עמדנו בחורש, ותלינו עינים קרועות לרווחה.

”תבל שלא זכרתי לקחת עמי את משקפתי“ — אמר בולאייה — ”אך אולי יספיקן עיניך. עיניך חדות מאד?“

”חדות למדי“.

”ובכן, התבונן בזהירות אל עמודי-השער הימני, וספר אם רואה אתה משהו“.

”איני רואה דבר. אך המתן. משהו קטן. איזו משיכה לבנה, או סרט צר וארוך. כרוך בראש העמוד“.

”שבח את אלהים, שלא רכבנו על אופנינו. זהו, אות הסכנה שקבעתי עם המרקיו הצעיר. עלינו להסתלק מכאן בזהירות“.

”אך לאן?“ שאל כאילו את נפשו — ”הצרה בצייד מעין זה היא שלעולם אינך רואה את הכלבים אלא לאחר שכבר נתאחר המועד. עלי לגלות, מה קרה כאן. נחביא את האופנים פה, ואני אלך ואראה, אם אוכל למצוא את הסוכן. ביתו אינו רחוק מכאן. עליך להחבא היטב ולא לזוז ממקומי-המחבוא, יקרה מה שיקרה. אם לא אשוב, השתדל להגיע חזרה לוייאה“.

”ומה בענין אלברט ופול? הרי עוד אתמול צריכים היו להגיע לכאן במכונית-המשא“.

”כן, חנות קשה היא. נו, להתראות“.

לחצנו דים איש לרעהו. והוא הלך-ברגל, בשיפולי החורש. כבר השעה השביעית. הייתי רעב. ממקום-רבצי יכלתי לראות את הטירה, אך לא היתה שם כל תנועה. היה ערב

שקט. אפילו העלים לא זעו. וכשעשיתי תנועה כלשהיא, נדמה היה כי רחש עצום מילא את החורש ונתפשט גלים-גלים בכיוון לטירה ואל שתי החוות שבמרחק, ואחר-כך אל היערים הגדולים שמעבר להן.

בפאת החורש הופיע נער קטן. בריחוק-מה ממקום מחבואי נעצר ואמר בקול רם: „מר אמיל. מר אמיל כאן?“ זה היה נער שלבושו נאה, שערו מתולתל וארוך, ופיו מפונק. „כן, פעוטי“.

„בולאייה אמר, שעליך להחבא. לכשיחשיך יבוא לקחתך. את תום לקחו“.

ברור, איפוא, כי אירע משהו רציני. לגמתי לגימה הגונה מצפחת הכסף הקטנה, שצנחה אתי בשעתה ממרומי האויר. סמוך לעשר בא בולאייה, מתפש דרכו וטועה לאורך קצהו של החורש.

„נרכב בלי אורות“, — אמר — „עלינו להיות סמוכים זה לזה, שאם לא כו תאבדני. הבשורות רעות ביותר, אך חושבני, כי אלברט ופול ניצלו. ראשית דבר עלינו להסתלק מפה, כל זמן שאפשרי. בדרך כלל, איני מחבב טלטולי דרכים בלילות, לפי שבדרך הנה הנך מופקר לחסדו של כל בוש' המזדמן לך בדרך. עומדים להם ליד הדרך, יורים תחילה ואחרי-כן שוא-לים שאלות. אך הפעם חשוב ביותר הוא שלא יראונו כאן“.

כיברת-דרך לפני גאזיי עבר הכביש בחורש גדול. בולאייה פנה שמאלה, ועלה במעלה משעול צר המוליך היערה. כמעט תמש מאות מטר צעדנו במשעול הזה. על סביבותינו חושך-צלמות, ומחשש להינגף בעצים אנוסים היינו להשתמש בפנסינו, שעטפנום במטפחות. אחרי כן, קטפנו לנו ענפים מכמה עצי-אורן, כדי להציע לעצמנו משכב. בולאייה כרע תחתיו, החזיק בידו את הפנס, דיבר, — ואותה שעה שקדתי לכונן דייק-שלי-ארעי להגן עלינו מפני רוח הצפון הקרה. תום זה שנתפס, כך סיפר לי, הלא הוא אותו רברבן, שראיתו פעם אחת בחווה ליד גזיי.

„רואה אתה, מה מקבלין אנו על היותנו רכים?“ — אמר בולאייה — „אתמול היה יום בהיר ונחמד, והוד-מעלתו תום חושב בלבו; הבה-נא אקפוץ לי קפיצה אחת על אופני ללא-שבייאוט ואראה במו עיני כיצד מתקדמות ההכנות לקראת בוא האורח האנגלי. והבחור קם ויוצא בלויית ג'אק, אחד מנערי החווה. בלכתו על-פני הכביש, העובר ליד שער הטירה, עוצרים אותם שלשה אנשים בבגדים אורחיים. בידי האנשים נשק, והם מצווים על תום וג'אק לרדת מאופניהם. הם מצייתים, אך משראה תום שהללו גרמנים הם, שמת את אופניו ונשא רגליו לברוח. הגרמנים הספיקו לעמוד על טיב טרפם זה וירו באויר. לאחר היריה השלישית נעצר תום והרים ידיו. מה אופייני הוא כל זה לברנש זה. תעודות מזויפות מצוינות יש לו ואת מראהו שינה עד אין להכירו, כי הנה גידל זקן והעלה שומן. אילו עמד בשקט עם ג'אק והראה את תעודותיו אפשר שהכל היה מתישב בכי טוב. אך לא! עליו להראות מעשה גבורה ולברוח. ואחר-כך אין לו מידה מספקת של אומץ-לב לגמור את המעשה. הוא חוזר במועל ידים. הגרמני הראשון מכהו על פניו, השני מכהו על פניו, השלישי מכהו על פניו. תום כורע תחתיו ונאנח. הראשון בועט בו, השני בועט בו, השלישי בועט בו, וחוזר חלילה. במורד הדרך רוכבת נערה צעירה. שמה — מארי. בראותה אותו שוכב שם, אין היא יכולה לעצור ברוחה וצעקה חנוקה מתמלטת מפיה: „תום! אנשי הגיטטאפו מורידים אותה מעל אופניה. אחד מהם מניח שתי ידים על שתי כתפיה: „את עובדת עם הטירוריסט הזה?“ אומר הוא—ובמשיכה אחת קורע שמלתה, במחשוף-צוארה ועד לשוליה מלמטה. השמלה צונחת ארצה. הגרמנים מכים את הנערה המצווחת ובוכיה. היא נופלת ליד שמלתה. אביה רואה דבר זה מביתו שבקרבת מקום. רוב בני הכפר רואים דבר זה. אוי לאותה בוושה! הם אוסרים את המרקיו הצעיר בטירה. המשרתים אינם, וכן אם המרקיו ואתה מאחיותיו. האחות השניה נמצאת במקום. הם אוסרים אותה, אך אינם פוגעים בה. את כל הקרבנות שאספו מטילים הם על מכתית-משא גדולה. אחר-כך הולכים לבית אבי הנערה שהפשיטנה והילקוה. שנים דוחקים את כתפיו אל מכעד הכסא הזקוף, והשלישי תוקע את קנה-האקדח אל מצחו. בתך עבדה בשביל הטירוריסט

הזה, תום. ספר כל מה שאתה יודע, ולא — תארע תקלה, והאקדח יירה במקרה, — אומר בעל האקדח. איני יודע דבר, וגם לו ידעתי, לא הייתי מספר לכם, חוזרים שכמותכם, — עונה האב. הוא אומר את האמת, אומר איש הגסטאפו, והם עוזבים את הבית בשחוק, בלי להכותו אפילו. חיות-פרא משונות הם הגרמנים הללו. פעמים שמעשה של אומץ-לב זוכה להערכתם, ופעמים הוא מטריף עליהם את דעתם. בדיוק ברגע שהם עומדים לצאת מן הטירה, קרבה מכונית-משא אחרת. זוהי מכונית כחולה-אפורה, וארבעה אנשים לבושים אזרחית בתוך תא-הנהג. כמה מן הכפריים סבורים, כי זוהי מכונית-משא של הגסטאפו, אך אחרים סוברים כי זוהי, ההתנגדות. מכונית-המשא נעצרת, כדי לשאול על הדרך אל הטירה. אחד הכפריים ניגש ומסביר, ואגב כך מוסיף: הגסטאפו נמצאת בטירה — אם כן, נסתלק מפה, לכל השדים והרוחות, צועק אחד היושבים במכונית-המשא הכחולה-אפורה. הוא מדבר במבטא אנגלי. זהו אלברט. המכונית הכחולה-אפורה הופכת פניה ודוהרת בחזרה, אל נזי. בדיוק ברגע שהיא נעלמת, מגיעה מכונית הגסטאפו ופונה בדרך האחרת, המוליכה אל בזאנסון. הכפריים סוברים, כי הבוש' הניחו אחריהם שני אנשים בטירה.

„הרי לפניך רקונסטרוקציה של הפרשה כולה — סיים בולאייה — ולאיו ערבוביה נתקענו! אתה תופס את כל התסבוכת? זהו הדבר שבגללו נאסר שאפיואי“.

„הבאמת סבור אתה כך?“

„סבור! אין לך דבר ודאי מזה. תום ידבר, ידבר וידבר. הוא סיפר להם הכל, והוא יודע כמעט הכל“.

„והנערה שלקחו, האם באמת עבדה אתו?“

„כן, זהו הענין בפרשה זאת כולה הראוי ביותר לחמור זה! שוטה זה, אידיוט כפול-שמונה זה, ניהל חליפת-מכתבים חשאית עם אשתו, לא פתות ולא יותר! השומע אתה? עם אשתו! היש לך דבר מסוכן מזה! והנערה היא שתייחה ביניהם. היא שהעבירה את המכתבים. ראשית, הולך הוא לכנסיה באחד בשבת, אחרי כן כותב מכתבים לאשתו, וממילא מובן שהוא מוכרח לרשום כתובת. אין הוא מציין את המען שבו הוא מתגורר למעשה. או, לא! ערום הוא מלעשות כך. הוא כותב בפשטות — טירת לאַ-שבייאוט, ולבסוף, שיא האידיוטיות: הוא בעצמו יורד לשם רכוב על אופנים. והנה כל ארגונו נתון, בסכנה מפני המטורף הזה, מפני חלשלוש זה, זבל זה...“

„תודה לאל, שאלברט לא נתפס“.

„כן. אך מה יחשוב עלינו אלברט? יחשוב שקראנוהו למלכודת. הייתי ערב לטירה. היא גראתה במקום בטוח ביותר. כך תמיד קורה. אך אלברט דעתו טרף עליו מרוב זעם. עלינו להודיע לו. עלינו להודיע לכולם. המסכן. תום מכיר את כל כתבותיו, יודע הוא אפילו את בית אבא ז'אנט בעיבורה של בזאנסון, שם מתגורר עכשיו הפטרון. מה נעשה איפוא?“

זו היתה השאלה. הפכנו בה והפכנו בה. מעולם לא ראיתי את בולאייה זה לפני כן. אך מאידך גיסא, מעולם לא נתנסיתי בכך שאראה ארבעים וחמשה מחברי נאסרים על-ידי הגסטאפו. את הכל ראה ראה קודרת ביותר. בתחילה היה בדעתו לחזור עמי לוייאה, אחרי שנתראה עם אלברט, ואחר-כך להשאירני לכלכל את פעולות „המאקי“ והוא עצמו יעבור לבזאנסון, או מערבה, או דרומה מבזאנסון. עכשיו היה בטוח, כי האויב ישיג אצל תום את כל הפרטים על כל הפינות שבהן נהג לשהות, על הבתים שבהם היה מבלה לעתים, על המקומות שבהן היה משתהה לסעודה. הידע תום בדיוק את המקום שבו נמצאו שתי קבוצות „המאקי“? שאלתי. — „לא, אך הוא ידע, כי זה סמוך לוייאה ולשאמפון“.

„הידע על ג'ורג' מול? ועל משפחת מרקי בווייאה?“

„לא, חושבני שלא. את שאפיואי הכיר ועל מול כבר יודעת הגסטאפו“.

„הידע על דבר האכסנים של אבא לטאלק בריניי ועל דבר קשריך עם הדארדלים?“

„הוא ידע על האכסניה בריניי. על הדארדלים — לא“.

„אם כך נדמה לי, כי אין כאן אלא תשובה אחת. עליך לשוב עמי לוייאה ושם נמשיך“.

בביצוע תכניותינו. קרוב לוודאי שעתה תאלץ להסתופף אצל ה, מאקי עד סוף המלחמה בצרפת, כי לפי הנראה הורע מזלנו ואנו שרויים באיזור שיהיה האחרון לשחרור. •
„אפשר שצדקת. אך נדמה לי, אמיל, כי נצטרך לחסדי שמים כדי להגיע בשלום לוייאה.
הבוש' בודאי צוהל על שתפס את תום. עינו תהיה פקוחה. על כל פנים עלינו לשכב לישון
ובבוקר נראה מה נוכל לעשות. אני רעב.“
„גם אני.“

„בחווה זו שעל פניה עברנו, — אותו אור שראית בדיוק לפני שנכנסנו לחורשה, ידידים
מצויים בתוכה, אלא שזוהי החווה הראשונה שבה שהה תום. אולי שמו עליה עין. נראה בבוקר.“

* * *

היה זה לילה מרועש רוח חזקה, נביחת כלבים הרבה וצלצול פעמוני הבוקר. ישנים
היינו באותה מתיחות של אנשים שנדמה להם כי סכנה מרחפת עליהם. ובשש בבוקר, קרים
ורעבים, התגנבנו דרך השדה אל החווה. השדות היו מלאי פטריות נאות. אכלתי אגב הליכה
קומץ פטריות. משפע הטל נתלחלחו מכנסי עד למעלה מן הברכים. כלב זאב מוצק וזועף
עמד בחצר החווה. הוא היה קשור בשרשרת אל חוט תיל מתוח מלמעלה ויכול היה איפוא
להתרוצץ לארכה של החצר. בהליכתו הזחוחה הצליח בוליייה לעבור ליד המפלצת בשלום,
אך אותי הספיקה זו לתפוס בעקבי והודיתי לאל עליון שהצלחתי להגיע אל הבית בשלום.
בבית פנימה עמדה נערה גבהנית, בהירת שער. היא הכירה את בולאייה ונתנה לנו אוכל רב,
לא רק לחם וחמאה וגבינה וקפה-של-חייטים אלא גם קותל-יחזיר, נקניק ולחם צידה לדרך. היא
הראתה לי את קירות המטבח אשר לדבריה צבעם תום שעה שהיה מסתתר אצלם. היא דיברה
בו טובות ועלה הרהור בלבי שהיא מאוהבת בו במקצת. רוחה שמועה, כי הוא נמלט.
„מה, תום? לא מתקבל על הדעת“ — העיר בולאייה.

הוא בחר לו נקודה על המפה, פאת יער, כמקום המפגש: רכבתי לשם לבדי, ובדרך עברתי
את גזיי. בולאייה התכונן לערוך כמה ביקורים ולשלוח הודעות-של-אזהרה ל- F. F. I.
(„כוחות הפנים הצרפתיים“). לפי חשבוננו, מאסרו של תום הביא סכנה חמורה על חמשים
איש בערך. השעה היתה מוקדמת, והגעתי ליער כמעט בלי שיוזמן לי איש בדרכי, פרט לאחד
דים שהמתינו ללויה של מת בנויי גופה. ביניהם עמד פלאנסון, סוחר-יינות, ובידו הגסה זר
גדול של פרחי-שדה. העמדנו פנים כאילו איננו רואים זה את זה.

הטמנתי את האופנים בקפידה, באופן שגם אני לא יכולתי לראותם ממרחק כמה פסיעות.
וביראתי לעצמי קרחת-יער קטנה בין שיחים נמוכים וצפופים. על קרקעית הקרחת פיזרתי עשב
דק, הטלתי עליו מרפד של מלבושים. אתרי-כן, עירום כביום היולדו השתרעתי לטבול באמבט
של שמש. עדיין היתה השעה התשיעית כששכבתי, ולא צפיתי לבואו של בולאייה לפני אחת
או שתיים אחרי הצהרים. השמש משפיעה עלי שפעת חיים יותר מן האלכוהול או המזון
וחשתי כי אפשר שזו לי הזדמנות אחרונה לספוג אל קרבי את קרני-השמש. שכבתי ובמרחק
כמה פסיעות מראשי השתרעה הדרך הקטנה, המוליכה מגזיי צפונה, היתה זו, כך סברתי,
הדרך אשר בה יבוא בולאייה. עתה היתה הדרך הומה מבני-כפר, הלבושים במחלצות אחד
בשבת שלהם ובידיהם פרחים. היו אלה אנשים מבוקלאן, הכפר הסמוך, שירדו ללויה בגזיי.
הם התנהלו להם בעגלות-כפר, בכרכרות או על-גבי אופנים. לפרקים היתה עוברת גם מכונית,
אך הנחתי לה לשמש שתנסוך עלי שכרון והסחתי דעתי מן הגסטאפו. לבסוף, אפילו העכבישים
והגמלים לא יכלו לטרדני משנתי.

עוררני בולאייה שבא בשרקו כמה צלילים מן „הצוענית“. כלום זהיר היה שהחליף אפילו
את האפרות לאותות-שריקה? לפני שקראתיו לבוא, לבשתי מה שלבשתי.

„אל אלהים, הרי כולך שחום עתה“ — אמר. הוא הביא לי ארוחה קלה מגזיי ורוחו
היתה טובה עליו, בלא שום טעם, פרט למזגו ההפכףך: שהרי בעצם, שנא שמש ואם הידיעות
היו רעות. „תום מסר לגסטאפו את תיאורי שנינו, ובודאי גם של רבים אחרים“ — אמר —
„הבוש' ערך אתמול בגזיי הקירות בעין שנינו. הם ביקרו אצל פלאנסון אך לא הוציאו דבר

מברגש זקן זה, פרט לבקבוק מיינותיו הגרוועים ביותר. שלחתי הודעות לכל-לכל ועתה איני רואה אלא שת דרכים. האחת: אנו יורדים לבוקלאן, מסתתרים שם אצל הכומר, שהוא באמת בחור נפלא, ובלילה הולכים למחסן-הנשק בעבר השני של נזי ומשתדלים לארגן את סילוקו משם. והשניה: אנו חוזרים ישר לוייאה ושם מסתתרים ב"מאקי". מה דעתך?

„עלינו ללכת לוייאה“.

„שפיר. אך פירושו של דבר הוא: להפקיר את מחסן-הנשק בנוי. תום בודאי ימסור להם עליו“.

„נוכל להשיג נשק אחר אך עור ועצמות אחרים לא נוכל להשיג. יפה יותר לבריאותנו שנהא שרויים בעבר השני של הנהר דוב“.

„צדקת, אמיל. ואגב, תום תיאר אותנו תיאר מפורט למדי. אל תסיר את מצנפתך בדרך. שער בלונדי נאה זה בולט יותר מדי, ומוטב שתחביא את מעילה-העור שלך בתרמילך“.

שוב עברנו בשלום את המנהרה הקרה בשאמפליב, אך על הגשר בלסיי הועמד משמר. זהירותו של בולאייה הצילתנו מנסיון לעבור בו. ממרחק מאה מטר, מבין העצים, סיירונו את המקום וראינו איש-מיליציה פוסע בקצהו השני של הגשר, יורק אל תוך הדוב השטוף במהירות וחוזר אל אפולולית הצל. ובכן, הפכנו פנינו ורכבנו במעלה-הנהר במשעולים צרים. על הגשר השני לא עמד משמר. בדיוק ברגע אחד לפני שצלחנוהו עברה מתחתנו סירה מלאה נערות צעירות לימים.

* * *

השעה כבר היתה מאוחרת, וכשהגענו לויייה היינו עייפים. כמעט שלא עצרנו כוח ונתתי פתינו להשאר באכסניה מסבירת הפנים בריניי, אך בולאייה לא רצה בשום פנים להסתכן. סעדנו לבנו סעודה כלשהי עם משפחת מארקי, שאמרו לנו, כי דומה נדמה להם שבסביבה שקט, פרט לכך שכמה „מאקי“ פגעו בלילה הקודם אגב יריות בחנות של טבק בכפר לאַבראטאניאר. „לא ה'מאקי' הוזה, אני נשבעת,“ — אמרה הבת הצנומה, קאמיל, — „הללו שבכאן בחורים הגונים הם. רק, המתולתל' הלזה הוא פרא אדם במקצת, אך בעל-לב“.

לא נעתרנו להפצרתם של משפחת בני מארקי שנלון במטות שכבר השתמשנו בהן פעם. „מהיום ואילך אין מיטות בשבילי“ — נדר בולאייה — „אחיה הרבה יותר מאושר ביערות. יותר מדי קל לכתר כפר או בית.“

„הסבור אתה כי ה'מאקי' של שאמפו הם שעשו את המלאכה בחנות הטבק?“ — שאלתי כשהלכנו במעלה הגבעה שמאחורי בוויאה, — „כשהיינו שם לאחרונה לא היה להם טבק“.

„יודע אני בוודאות כי הם שעשו זאת“ — ענה — „למעשה ידעתי זאת עוד קודם. ראש-העירה של רוג'ימנטי סיפר לי על כך, אך בושת, והיה בדעתי להסתיר דבר זה ממך. מיסאנה ושנים או שלושה אחרים הם שעשו זאת. בעלה-חנות סירב להכניסם ובכך ירו כמה כדורים לתוך חנותו. הם הצליחו להסתלק עם כמות הגונה של טבק וחפיסות רבות של סיגריות, השדים“.

ג'ורג' היה עדיין אצל ה'מאקי' כשהגענו למקום. יושבים היו סביב גחליה הדועכות של מדורת עצים גדולה ב'חדר האוכל' שהוקם מחדש — שקע שהעצים סביב גדולים ועבותים. היו מעבירים מיד אל יד סביב-סביב בקבוק של „לאגוס“ שבוהל הביאו עמו מביתו, מהימים שבילה שם בחופשה. אפשר שהאלכוהול גרם לבוהל שיהא מרבה שיחה כל כך, ואולי קנאה היתה בלבו על שפיצוץ הגשרים נעשה בלעדיו.

„יכולתי לומר לכם, שכל הענין לא היה כדאי“, אמר, „גשר אחד כבר פועל בעזרת מנוף-שליי. כל בזאנסון אומרת, כי המטענים היו קטנים מדי“.

„שקר וכזב, ואל יעזו איש לחזור על כך במעמדי“ — „המתולתל“ היה הדובר. עתה הטיל מבט סביב המעגל הקטן השפוף ליד האש. „המטען השני לא הונח כראוי. רגושים היינו ונתקצרה רוחנו. לא כך, מוריס?“

„אמת לאמיתה“.

„ואם איזה שוליה סבור, כי הוא היה מסוגל להיטיב מאתנו לבצע מלאכה זו, יקום-נא ויראה את פרצופו“ — אמר „המתולתל“. איש לא זו.

„אך מחר, מקווה אני כי נבצע משהו יותר חשוב מענין הגשרים“, אמרתי אני.

„חשוב יותר מהגשרים!“ סבורים היו כי ההתקפה על הגשרים תהיה לשיחה תשעה ימים ותשעה לילות בטרם ייעשה משהו נוסף.

„לאט-לך, אמיל. עלינו לבחון את המצב לאור מסירותיו של תום“ — אמר בולאייה.

„מוטב שנבדק תחתינו ללא לעשות כלום זמן-מה אחרי מעשה הגשרים, להניח לו לדיפו לשוב למסלולו תחילה“ — אמר ג'ורג' הזהיר.

„המתולתל“, התוכל לקחתני לבזאנסון מחר בבוקר? — שאלתי.

„בודאי, אקח אותך על מדיך, חרבך, המדלימת שלך וכל מה שתרצה. אראה לך אתן כל העיר. אני...“

„אם תאבד את אמיל בשגעונך אפשוט את עורך מעליך“ — הפסיקו בולאייה — „עתה על כולנו לשכב לישון. הנשאר משהו בבקבוק? זה מפיג את הליאות מעצמותי. זיכרו, איני צעיר כמוכם, על כל פנים, לא כליכך.“

„אה, ואתה ג'ורג', בטרם תלך לישון בבדידות, עוד דבר! המעשה הראשון שעלי לעשות מחר בבוקר הוא לעבור את הגבעה אל ה„מאקי“ השני, להרביץ בהם אש וגפרית. מיסאנה הוא שביצע את המלאכה בחנות הטבק. כן אצטרך לקחת איש אחד עמי. תהיה שם שפעה גדולה של טבק וסיגריות להביאם לכאן. המלאכה, כיון שנעשתה — נעשתה. והטבק יבוא בשעה טובה ומוצלחת, לכל השדים. אצל ה„מאקי“ שלי החלוקה היא שוה בשוה, על בסיס צבאי בלבד...“

(עוד יבוא)

יש רגעים, בהם נצרכת אמה. בהם נבחנת
 תנועה. בהם יחשל אדם. בהם היסטוריה מתחוללת.
 «היום הנה נהיית לעם». אין רגעים אלה באים בקמון
 חוגג ובתהלוכות-נצחון. קשים ומרים הם. והמתאזים
 להם — אינם יודעים מה מצמד להם. בקוואם הם אחרים
 לגמרי מפפי שההזיה המתקפחה רואה אותם במיטב
 תאוריה. אך משגם באים — ביסורים, בפרענויות,
 באבדות, בתבוסות — הרי הם מצמידים במקחן את
 הנבואה ואת חתקמה, את המעשה ואת האפי, ואוי לו
 לדור המכזיב ברגעים אלה.

ב. כצנלסון

התחברו, בחורים, אנו צריכים לכם. אמנו לא רק
 את רוחכם, כי אם גם את שריריכם.

ת. הרצל